

Funded by
the European Union

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**ЗОВНІШНЄ ІНФОРМАЦІЙНЕ
МАНІПУЛЮВАННЯ ТА ВТРУЧАННЯ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ**

Збірник матеріалів Всеукраїнської інтернет-конференції
(Луцьк, 13 травня 2026 р.)

ЛУЦЬК-2026

Зовнішнє інформаційне маніпулювання та втручання в умовах сучасних конфліктів: матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції / за заг. ред. проф. Н. Карпчук. – Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2026. – 214 с.

*Рекомендовано вченою радою факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 22 травня 2026 р.)*

Рецензенти:

Тетяна Сидорук – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин, Національний університет «Острозька академія» (м. Острог).

Наталія Романюк – кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та регіональних студій, експерт проектів Жана Моне, керівник Інформаційного центру ЄС, Волинський національний університет імені Лесі Українки

Матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції опубліковано
в рамках реалізації проекту
ERASMUS+ JEAN MONNET MODULE
*«Протидія ЄС зовнішньому інформаційному маніпулюванню та втручанням»
№ 101172342 – EUC2FIMI – ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH*

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури (EACEA). Ні Європейський Союз, ні EACEA не можуть нести за них відповідальність.

Представлені матеріали включають тези доповідей, що розкривають гібридну сутність сучасних конфліктів. Особливий акцент матеріалів на інструментах «гібридності»: зовнішньому інформаційному маніпулюванню та втручанням (FIMI), дезінформації, злісній діяльності у кіберпросторі, мілітарному компоненту. Збірник матеріалів є корисним для науковців, викладачів, студентів, представників органів державної влади та інститутів громадянського суспільства, які цікавляться питаннями зовнішнього інформаційного маніпулювання та втручання.

Матеріали подано в авторській редакції

© ВНУ імені Лесі Українки, 2026

© Колектив авторів, 2026

ЗМІСТ

	<u>ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ Й ГІБРИДНІ КОНФЛІКТИ</u>	8
Ольга Свідерська	КОГНІТИВНА ВІЙНА У КОНТЕКСТІ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ	8
Оксана Кундеус	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЩИТ ДЕМОКРАТІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ВІД ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ	11
Назар Михалюк	ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ У СУЧАСНІЙ ВІЙНІ	16
Володимир Зеленський	ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ЄС ІЗ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКИМ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ НА ТЛІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	18
Анастасія Скирда Анастасія Махиня	ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ СПЕЦІАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ (ІПСО): СУТЬ, ЦІЛІ ТА МЕТОДИ	23
Софія Везденко	TELEGRAM ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОШИРЕННЯ НАРАТИВІВ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	29
Сергій Кулик, Назарій Жданюк	БІШТ ЯК «М'ЯКА СИЛА» ДЕРЖАВИ КАТАР: КЕЙС ЧЕМПІОНАТУ СВІТУ З ФУТБОЛУ 2022 РОКУ	32
Софія Велігдан	ГІБРИДНА ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ ЄВРОПИ: ЗАГРОЗИ ТА МЕТОДИ ПРОТИДІЇ	39
Маргарита Гоцак, Наталія Іванова	ГЕОПОЛІТИКА ІНДО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ У ФРАНКОМОВНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК СУПЕРНИЦТВА США ТА КНР	44
Оксана Глушук, Антоніна Шуляк	BACKGROUND AND STAGES OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR	47
Тетяна Маринчук	МІЖНАРОДНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: СТРУКТУРА, АКТОРИ, РИЗИКИ (СИСТЕМА ГЛОБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ)	52
	<u>ЗОВНІШНЄ ІНФОРМАЦІЙНЕ МАНІПУЛЮВАННЯ ТА ВТРУЧАННЯ (FIMI). ДЕЗІНОФРМАЦІЯ. ДЕСТРУКТИВНА ПРОПАГАНДА</u>	56
Наталія Карпчук	РОЛЬ НЕДЕРЖАВНИХ АКТОРІВ У FIMI-ОПЕРАЦІЯХ РФ	56

Богдан Юськів	FIMI ТА ВБУДОВАНА ЕМБІВАЛЕНТНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	59
Сергій Федонюк	ПРОТИДІЯ FIMI В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ: ВІД ВИЯВЛЕННЯ ЗАГРОЗ ДО АНАЛІЗУ НАРАТИВНО-ЕМОЦІЙНОЇ НОРМАЛІЗАЦІЇ	63
Наталія Ніколаєнко, Марко Вибрановський	ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2024 Р. У США В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО- ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ	66
Людмила Лановюк	СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ПЛАЦДАРМ ДЛЯ ДЕСТРУКТИВНОЇ ПРОПАГАНДИ: СПЕЦИФІКА ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОГО СЕГМЕНТУ	71
Ірина Кицюк	ВІД GREENWASHING ДО FIMI: ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАЛІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ТА КОРПОРАТИВНІЙ РЕПУТАЦІЇ	74
Василь Гулай, Тетяна Куцериб	«СПЕКОТНЕ СУПЕРНИЦТВО» АБО ЯК РОСІЯНИ «М'ЯКО» ВИКОРИСТОВУЮТЬ ПОПУЛЯРНИЙ КАНАДСЬКИЙ ТЕЛЕСЕРІАЛ	77
Андрій Голець	УКРАЇНЦІ ПОЛЬЩІ ЯК ОБ'ЄКТ РОСІЙСЬКОГО МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНУ МЕРЕЖУ ТІКТОК	81
Олена Миронова	МЕРЕЖЕВИЙ АНАЛІЗ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ЗАСОБАМИ ПРИКЛАДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	85
Валерія Максименко	CONSPIRACY THEORIES COMMONLY PROMOTED IN PRO-RUSSIAN FIMI	89
Олександра Титечко	ПОСТПРАВДА ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЯЦІЇ ТА СТРАТЕГІЧНОГО ВПЛИВУ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ	92
Олена Круглій	LANGUAGE AS A CRITICAL WARTIME INSTRUMENT	97
Сергій Кулик, Роман Тарадюк	РОСІЙСЬКІ ФЕЙКИ ПРО УКРАЇНУ НА ЧЕМПІОНАТІ СВІТУ З ФУТБОЛУ 2022 РОКУ В ДЕРЖАВІ КАТАР	100
Петрик Анна	THE EVOLUTION OF PROPAGANDA TOOLS IN INTERNATIONAL RELATIONS: FROM COLD WAR RADIO TO COMPUTATIONAL TACTICS	103

Діана Миколайчук	INSTAGRAM AS A TOOL FOR SHAPING PUBLIC OPINION IN TODAY'S DIGITAL ENVIRONMENT	106
Михайло Кулик, Олексій Круглій	НЕЙМІНГ СТАДІОНІВ ДЕРЖАВИ КАТАР ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	109
	<u>КІБЕРБЕЗПЕКА ТА КІБЕРВІЙНА</u>	115
Євгенія Тихомирова	КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КІБЕРКРИЗИ ЯК ТРАНСКОРДОННОГО ЯВИЩА	115
Олексій Покровський, Ілона Балак	ПИТАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УМОВАХ РЕГІОНАЛЬНОГО СЕПАРАТИЗМУ В ІСПАНІЇ	121
Іван Матвійів	МАНІПУЛЯТИВНІ ІНФОРМАЦІЙНІ КАМПАНІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СПОТВОРЕННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ У ЦИФРОВИХ ЕКОСИСТЕМАХ	124
Вадим Трачук	ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИФРОВІЙ ДИПЛОМАТІЇ	128
Ілона Збаражська	МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗА УЧАСТІ ФРАНЦІЇ	130
Софія Березюк, Олена Миронова	ТЕХНОЛОГІЧНЕ СУПЕРНИЦТВО МІЖ СПОЛУЧЕНИМИ ШТАТАМИ АМЕРИКИ ТА НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ КИТАЙ У СФЕРІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	134
Іван Кривов'язюк	DIGITAL FLASH MOBS AS A NEW FORM OF PUBLIC COMMUNICATION	137
Марія Рибачук	STATE POLICIES ON TIKTOK BANS	141
	<u>ВІЙСЬКОВО-СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ</u>	145
Яна Плисюк Оксана Пікулик	ТРАНСФОРМАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКОВОЇ АРХІТЕКТУРИ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	145
Ярослава Меньшикова	ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА В НАТО НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ПОЛЬЩІ	148
Анастасія Мороз	ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛЬЩІ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	150

Микола Кохтюк	ЄВРОАТЛАНТИЧНА СОЛІДАРНІСТЬ ПРОТИ ІЗОЛЯЦІОНІЗМУ: ВПЛИВ ПОЗИЦІЇ США НА СТРАТЕГІЮ НАТО ЩОДО ЗАВЕРШЕННЯ ВІЙНИ	152
<u>ДОСВІД УКРАЇНИ ТА СВІТУ У ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ ТА FIMI-ОПЕРАЦІЯМ</u>		156
Тарас Мишляєв	ДІАСПОРА ЯК СФЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ. KEYС УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ В ПОЛЬЩІ	156
Роман Федонюк	ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У КОСМІЧНІЙ СФЕРІ	160
Наталія Романюк	«ДРОНОВА ДИПЛОМАТІЯ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНИ	165
Анастасія Шум, Світлана Гаврилюк	УКРАЇНСЬКЕ КІНО ЯК ЗБРОЯ «КУЛЬТУРНОГО ФРОНТУ»	170
Тетяна Самуляк	KEYСИ НАТО З ПРОТИДІЇ ПРОРОСІЙСЬКІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ	173
Сергій Гемберг	РОЛЬ ПОЛЬСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПІДТРИМЦІ УКРАЇНИ	176
Володимир Семенюк	ПРОЦЕСИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	179
Владислава Шевчук	ВИКЛИКИ ДЛЯ МЕДІА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	181
Діана Тимошевич	ЄВРОПЕЙСЬКА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ПІСЛЯ 2022 РОКУ	183
Анна Літвенчук, Ілона Балак	РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ У ПОЛІТИЦІ ЗГУРТУВАННЯ ЄС	186
<u>РІЗНЕ</u>		189
Сергій Мовенко	КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК СКЛАДОВІ БРЕНДИНГУ УКРАЇНИ	189
Дарина Грицюк, Наталія Коцан, Галина Копачинська	HISTORICAL FACTORS OF THE UNITED STATES GEOPOLITICAL INTEREST FORMATION	192

Захар Гловацький, Наталія Іванова	ФРАНКОМОВНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ПРО ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ПРОДОВОЛЬЧУ СИСТЕМУ АФРИКИ	197
Анастасія Панько	THE SLOVENIAN MODEL: GEO-ECOLOGICAL CONSTRAINTS, DEMOGRAPHIC SHIFTS, AND MACROECONOMIC STRATEGIES	199
Дар'я Онищук	ПОЛІТИЧНІ РОЗБІЖНОСТІ РЕГІОНІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ. ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ	201
Сабріна Шупта	ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ПІСЛЯ 2022 РОКУ ДО БЕЛЬГІЇ (НА ОСНОВІ ФРАНКОМОВНИХ СТАТЕЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ)	204
Христина Варич	ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ФРАНЦІЇ	206
Аліна Скоць	ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ АРХІТЕКТУРИ: ВІД БІПОЛЯРНОГО ПРОТИСТОЯННЯ ДО ПОШУКУ НОВОЇ МОДЕЛІ	209
Оксана Джусь	INOVATIVE TECHNOLOGIES IN DISTRIBUTION LOGISTICS: DIGITAL TRANSFORMATION AND FUTURE TRENDS	211

Оксана Кундеус, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне, Україна)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЩИТ ДЕМОКРАТІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ВІД ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Становлення Європейського щита демократії (European Democracy Shield, EDS) позначає фундаментальний зсув у політичній філософії Європейського Союзу, де демократичні процеси трансформуються з суто ціннісної категорії на об'єкт стратегічної безпеки та національної стійкості. Ця ініціатива, анонсована президентом Європейської комісії Урсулою фон дер Ляєн у липні 2024 року та офіційно представлена 12 листопада 2025 року у формі Спільного повідомлення¹⁴, є логічним завершенням десятирічного циклу протидії гібридним загрозам, що розпочався після незаконної анексії Криму Росією у 2014 році.

Історичний контекст виникнення EDS нерозривно пов'язаний з дедалі більшою складністю зовнішніх втручань, які використовують інструменти цифрової трансформації для ерозії довіри до інституцій. Якщо План дій щодо європейської демократії (EDAP) 2020 року¹⁵

¹⁴ Joint communication to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions European Democracy Shield: Empowering Strong and Resilient Democracies. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025JC0791>

¹⁵ Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions On the European democracy action plan. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A790%3AFIN>

фокусувався на створенні базових законодавчих рамок, таких як Акт про цифрові послуги (DSA) та Акт про штучний інтелект, то EDS виступає як оперативна надбудова, покликана забезпечити їхнє ефективне виконання та координацію. Комісія та Високий представник у документі EDS наголошують, що демократія є фундаментом безпеки, процвітання та конкурентоспроможності ЄС, а отже, її захист вимагає «загальносуспільного підходу», який об'єднує зусилля державних органів, приватного сектору та громадянського суспільства.¹⁶

Перехід до концепції «Щита» відображає усвідомлення того, що поодинокі заходи на рівні держав-членів є недостатніми перед обличчям транснаціональних операцій із маніпулювання інформацією (FIMI), які здійснюються авторитарними режимами. Аналіз свідчить, що EDS прагне подолати фрагментацію існуючих зусиль, створюючи єдину систему раннього попередження та швидкого реагування, яка охоплює не лише інформаційний простір, а й безпеку виборчої інфраструктури та фінансову прозорість політичного життя.

Найважливішим інституційним компонентом ініціативи є Європейський центр демократичної стійкості (European Centre for Democratic Resilience, ECDR), який розпочав свою роботу 24 лютого 2026 року. Центр задуманий не як класична європейська агенція з жорсткою бюрократичною структурою, а як майданчик для обміну експертизою та ресурсами між інституціями ЄС, державами-членами та країнами-кандидатами.¹⁷

ECDR функціонує на основі добровільної участі держав-членів, що дозволяє поєднувати наднаціональну координацію з повагою до національних компетенцій у сфері безпеки та розвідки. Адміністративну підтримку Центру забезпечує Секретаріат, який координує взаємодію між основними членами: Європейським парламентом, Європейською комісією та Європейською службою зовнішніх справ (EEAS).

Функціональне призначення ECDR полягає в об'єднанні досвіду та ресурсів своїх членів для підвищення колективної здатності **передбачати, виявляти та реагувати на загрози** демократіям, такі як маніпулювання та втручання іноземної інформації (FIMI) та дезінформація.¹⁸

Другою ключовою складовою Щита є захист цілісності інформаційного простору та цифрова підзвітність. Він зосереджений на створенні середовища, де цифрові технології сприяють демократичному дискурсу, а не підривають його. В основі цього напрямку лежить жорстка імплементація Акта про цифрові послуги (DSA) та Акта про штучний інтелект у поєднанні з новими механізмами реагування на кризи.

¹⁶ European Democracy Shield and EU Strategy for Civil Society pave the way for stronger and more resilient democracies. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2660

¹⁷ European Centre for Democratic Resilience. https://commission.europa.eu/european-centre-democratic-resilience_en

¹⁸ The European Democracy Shield: An overview. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2026/782603/EPRS_ATAG\(2026\)782603_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2026/782603/EPRS_ATAG(2026)782603_EN.pdf)

Визначальним елементом є підготовка протоколу інцидентів та криз відповідно до статті 48 DSA. Цей механізм має забезпечити швидку та скоординовану відповідь на масштабні інформаційні операції, особливо ті, що мають транскордонний характер. Співпраця з підписантами Кодексу практики щодо дезінформації посилюється через проведення регуляторних діалогів, де Комісія оцінює рівень виконання зобов'язань щодо прозорості алгоритмів та рекомендаційних систем, демонетизації дезінформації та вивчає подальші заходи, включаючи покращення виявлення та маркування контенту, створеного та маніпульованого штучним інтелектом, що поширюється в соціальних мережах.¹⁹

Третій стовп EDS спрямований на захист інституційної основи демократії, забезпечуючи чесність виборів та сталість незалежної журналістики як «вартового» демократії.

З огляду на внутрішні та зовнішні виклики та атаки на європейські демократії та виборчі процеси, низка запропонованих заходів включає посилення співпраці з державами-членами в рамках Європейської мережі співробітництва з питань виборів (ECNE) для підвищення чесності виборів; керівництво щодо використання штучного інтелекту у виборчих процесах; оновлення інструментарію для виборів Закону про цифрові послуги; та створення добровільної мережі впливових осіб ЄС. Запропонована нова загальноєвропейська платформа має на меті зробити новини та інформацію від професійних ЗМІ доступними в режимі реального часу для ширшої аудиторії кількома мовами. Дії щодо підтримки та відродження вільних, плюралістичних та незалежних ЗМІ та журналістики включають перегляд Директиви про аудіовізуальні медіа та інформаційні системи (AVMSD); підвищення прозорості онлайн-реклами; оцінку відповідності правил державної допомоги суспільному мовленню в рамках оцінки комунікації щодо мовлення 2009 року; посилення заходів щодо безпеки журналістів та боротьби зі зловживаннями судовими процесами (SLAPP); та підтримку якісних незалежних ЗМІ та журналістики за межами ЄС. Крім того, Комісія підтримуватиме спільну роботу з державами-членами щодо прозорості та чесності фінансування в політиці, розглядаючи питання спільного інтересу, такі як анонімні пожертви та криптовалюта.²⁰

Окрему увагу приділено боротьбі з «російськими та іншими ворожими медіа-операторами». Європейська рада з питань медіа-послуг, створена в межах EMFA, розробляє спільні критерії для національних регуляторів, які дозволять обмежувати діяльність медіа-сервісів третіх країн, що становлять ризик для публічної безпеки.

Четверта складова ініціативи фокусується на «людському факторі» - здатності громадян розпізнавати маніпуляції та брати активну участь у демократичному житті.

¹⁹ European Democracy Shield: An overview. <https://epthinktank.eu/2026/01/15/the-european-democracy-shield-an-overview/>

²⁰ European Democracy Shield and EU Strategy for Civil Society pave the way for stronger and more resilient democracies https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2660

Заходи, спрямовані на розширення прав і можливостей громадян та підвищення стійкості суспільства, включають схему підтримки базових навичок для шкіл на 2026 рік, включаючи громадянські та цифрові навички; та програму стійкості медіа для всіх вікових груп у сільській та міській місцевості. Крім того, у повідомленні передбачається посібник ЄС з демократії для громадян, щоб підвищити обізнаність громадян про їхні демократичні права, а також Європейська громадянська панель з питань демократичної стійкості. Інші заходи всього суспільства включають захід високого рівня з питань демократії та щорічну нагороду за демократичні інновації, а також підтримку добровільних зобов'язань приватного сектору щодо створення бізнес-коаліції за демократію.²¹

Відмітимо, що незважаючи на амбітність ініціативи, Європейський щит демократії стикається з гострою критикою з боку правозахисних організацій, консервативних аналітичних центрів та юридичних експертів. Головна лінія напруги пролягає між необхідністю захисту безпеки та збереженням фундаментальних прав.

Критики, зокрема з Heritage Foundation та MCC Brussels, стверджують, що EDS може трансформуватися в систему нагляду, де Брюссель визначатиме межі «прийнятної дискусії». Використання розмитих термінів, таких як «дезінформація» або «маніпулювання наративами», створює ризик таврування легітимної опозиції або дисидентських поглядів як «загрози демократії».

Зовнішній вимір Щита також викликає занепокоєння, зокрема в США. Експерти вказують на те, що EDS може призвести до експорту жорстких європейських стандартів модерації контенту на глобальні технологічні платформи (Meta, Google, X), що суперечить американським нормам Першої поправки. Це може поглибити трансатлантичну регуляторну розбіжність і створити перешкоди для співпраці у сферах кібербезпеки та штучного інтелекту.²²

Реальна цінність EDS буде перевірена під час майбутніх виборчих кампаній. Протягом 2026 року Комісія та ECDR зосереджуються на оперативному тестуванні протоколів швидкого реагування.

На шляху до повної оперативної готовності ініціатива має пройти через кілька критичних етапів:

²¹ European Democracy Shield: An overview. <https://epthinktank.eu/2026/01/15/the-european-democracy-shield-an-overview/>

²² Paul McCarthy. European Democracy Shield: A Threat to Free Speech and Democratic Accountability <https://www.heritage.org/sites/default/files/2026-03/BG3953.pdf>

- Червень – Липень 2026 року: Очікується голосування у Спеціальному комітеті Європейського парламенту (EUDS) та пленарне схвалення звіту щодо Щита демократії, який має визначити подальшу реформу архітектури безпеки.²³

- Кінець 2026 року: Запуск платформи громадянського суспільства та «Civic Tech Hub» для стимулювання демократичних інновацій.²⁴

Ми можемо виділити два сценарії розвитку подій. У позитивному сценарії EDS стає гнучким інструментом, що посилює довіру громадян через прозорість алгоритмів та захист журналістів, не обмежуючи при цьому свободу слова. В негативному сценарії - ініціатива загрузає в бюрократичних суперечках між державами-членами та Комісією, або стає інструментом політичної боротьби з «незручними» медіа-ресурсами.

Тому, Європейський щит демократії - це не просто захисна оболонка, а спроба переосмислити правила гри в цифровому світі, де інформація стала зброєю. Де демократія перебуває під загрозою в багатьох державах-членах ЄС. Відтак, існує очевидна потреба захищати цілісність інформації, особливо під час виборчих кампаній, щоб громадяни могли голосувати, не будучи маніпульованими незрозумілим контентом штучного інтелекту, бот-мережами чи сфабрикованою інформацією. EDS та її Центр можуть сприяти демократичній стійкості шляхом створення коаліцій, зміцнення захисників демократії, боротьби з маніпуляціями інформацією та обміну демократичними інноваціями. Реалізація цього пакета може посилити колективну стійкість Європи до іноземної агресії та внутрішніх маніпуляцій. Водночас важливо дбати, щоб заходи були збалансованими і не підривали довіру громадськості. Ефективність Щита залежатиме від активності як на рівні ЄС, так і на національному: від інформування і навчання громадян до оновлення законодавства щодо прозорості медіа і партій.

²³ The European Democracy Shield. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/package-european-democracy-action-plan/file-european-democracy-shield>

²⁴ Європейський щит демократії та Стратегія ЄС для громадянського суспільства прокладають шлях до сильніших та стійкіших демократій. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2660